

Nr 281

Av fröken **Höjer** och herr **Nihlfors**, om inrättande av en professur i klinisk epidemiologi vid karolinska institutet.

Med jämna mellanrum senast hösten 1957 har Sverige hemsökts av utbredda epidemier. Vid höstens epidemi förekom ett icke ringa antal hjärnhinneinflammationer. I fråga om komplikationer och eventuellt under årens lopp uppkommande biverkningar vet man ännu ganska litet. Man har dock all anledning att med särskild omsorg söka förebygga epidemier med verkningar av ovannämnt slag. Tack vare forskning etc. har man numera kommit långt i fråga om förebyggande av epidemier. Det är av vikt, att de unga läkaraspiranterna får väl tillrättalagd undervisning, speciellt inom den kliniska epidemiologien. Förebyggande åtgärder har speciellt inom detta område visat sig ge utomordentligt resultat. Föreliggande möjligheter för såväl undervisning som forskning inom den kliniska epidemiologien har länge varit synnerligen otillfredsställande, vilket i många olika sammanhang framhållits. Under senare tider har de medicinska högskolornas organisationskommitté i sina båda betänkanden (SOU 1946:76 s. 85 ff och 1947:66 s. 44) betonat, att betingelserna för klinisk epidemiologisk undervisning och forskning vore otillfredsställande.

En inom karolinska institutets lärarkollegium år 1949 tillsatt kommitté för utredning av behovet av nya professorer vid institutet rekommenderade kollegiet »att i första hand vidtaga åtgärder för att snarast möjligt omändra den nuvarande lärarbefattningen i klinisk epidemiologi till en professur». I sina petita för budgetåret 1950/51 hemställde också lärarkollegiet om inrättande av professuren.

Den allt större betydelsen av ämnet klinisk epidemiologi som underlag för den praktiskt verksamme läkaren har särskilt framhållit av läkarutbildningskommittén i dess betänkanden (SOU 1953:7 s. 214). Resultatet av kommitténs överväganden blev också att undervisningen i klinisk epidemiologi föreslogs bli i utomordentlig grad utökad. Förslaget har också godtagits och innebär — enligt 1955 års medicinska examensstadga — förutom ett mycket stort antal visitronder å epidemisjukhuset för såväl medicin- som pediatriktjänstgörande medicine kandidater fyra 2-månaders kurser i ämnet samt två veckors tjänstgöring vid epidemisjukhuset. Vidare har ämnet upptagits som kliniskt specialämne, i vilket tentamen skall avläggas.

I propositionen nr 212/1954 uttalade föredragande departementschefen,

att den omfattande undervisningen i klinisk epidemiologi enligt nya studieordningen i viss mån talade för en ändrad ställning för lärarna. Då denna ändring emellertid skulle ingripa i epidemisjukvårdens organisation, behövdes utredning.

Läkarutbildningskommittén förutsatte, att lärarkollegiet skulle närmare utreda frågan om den framtida ställningen för lärarna i klinisk epidemiologi. Kollegiet har därvid också beaktat vad medicinalstyrelsen, Svenska läkaresällskapet och Sveriges läkarförbund uttalat i sina yttranden, i vilka samtliga starkt understrukt nödvändigheten av att lärarfrågan löses i annan form än den av kommittén föreslagna.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet föreslog i sina petita för budgetåret 1957/58 ånyo en professur i klinisk epidemiologi. Universitetskanslern framhåller i sitt yttrande häröver den 25 september 1956 bl. a. följande: »Jag är ense med lärarkollegiet om att den kliniska epidemiologins betydelse såväl inom undervisningen som för forskningen motiverar en starkare ställning för ämnet än den som det för närvarande intager inom vår universitets- och högskoleorganisation». Kanslern förordade under hänvisning bl. a. till departementschefens uttalande i propositionen 1954:212, att förhandlingar skulle upptas med Stockholms stad till åstadkommande av att en professur komme till stånd förenad med överläkarbefattning vid stadens epidemisjukhus. Denna utredning skulle bedrivas på sådant sätt, att professuren kunde inrättas samtidigt med att undervisningsreformen hösten 1958 nådde fram till klinisk epidemiologi.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har i sina petita för budgetåret 1958/59 återkommit med sitt äskande om en professur i klinisk epidemiologi och placerat denna i högsta angelägenhetsgrad. Förutom att kollegiet ånyo framhåller ämnets allmänna betydelse för undervisning och forskning, finner kollegiet det också »uppenbart, att en medicinsk disciplin med så omfattande undervisning och därjämte handledning och examination bör ha fast företrädare inom kollegiet». Beträffande den av departementschefen och universitetskanslern föreslagna utredningen rörande epidemisjukvårdens organisation i huvudstaden behövde någon sådan utredning enligt kollegiets mening ej företas. Man planerade nämligen, enligt vad kollegiet inhämtat, icke någon ändring av organisationen för stadens epidemisjukhus.

Universitetskanslern upprepar i yttrande den 2 oktober 1957 sitt förordande av inrättandet av en professur, sedan förhandlingarna med staden slutförts. Så har också skett i dessa dagar genom kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad m. m. Något hinder för lösning av professurfrågan föreligger sålunda icke ur denna synpunkt.

Den kliniska epidemiologins betydelse ur samhällets synpunkt torde inses av envar. Måhända har det dock funnits en benägenhet särskilt för något tiotal år sedan, då olika kemoterapeutiska och antibiotiska läkemedel

började framkomma, att underskatta dess vikt. Det är visserligen sant, att vissa infektioner numera kan botas relativt lätt och att vissa epidemiska sjukdomar som t. ex. difteri praktiskt taget försvunnit. Lika visst är dock, att antibiotika medfört svårare resistent infektioner och att andra sjukdomar på grund av framför allt förändrade immunitetsförhållanden blivit allt vanligare och antagit allt svårare former som t. ex. polio och hepatit. De under sista årtiondet förekommande svåra epidemierna av polio, hepatit, paratyfus och andra salmonellosor och nuvarande influensan ger oss också alltför påtagliga exempel på att epidemiernas tid ingalunda är förbi. Till detta kommer också som ett synnerligen viktigt förhållande, att nya ofta svårt smittsamma sjukdomar uppträder med ganska korta mellanrum. Särskilt gäller detta nya former av infektioner i centrala nervsystemet d. v. s. hjärn- och hjärnhinneinflammationer. Sedan 1953 har ej mindre än fyra nya sådana akuta infektionssjukdomar av epidemisk karaktär uppträtt, orsakade av virus [Coxsackie, ECHO 6, RSSE (ryska vår- och sommarencephaliten), ECHO 9]. Det sistnämnda virus var orsaken till sista höstens utbredda epidemi av hjärnhinneinflammationer. Sjukdomen måste temporärt införas i epidemilagen. Olika infektiösa muskelsjukdomar har också uppträtt under senare år liksom nya svåra smittsamma diarréer hos späda och små barn. Det torde vara uppenbart för envar, att den ständiga kampen mellan människan och mikroorganismerna kommer att fortgå, den skiftar endast karaktär.

Epidemisjukhusen eller, som de numera borde benämnas, infektionssjukhusen har av naturliga skäl karaktären av en sjukhusens beredskapsorganisation. De omhändertar inte endast de epidemiska sjukdomarna, såväl de i lagen omnämnda som övriga, utan även alla möjliga andra infektionssjukdomar. Även i fråga om undervisningen har detta framhållits av läkarutbildningskommittén (SOU 1953:7, s. 214). Den kliniska epidemiologiens betydelse ur undervisningens och forskningens synpunkt blir härigenom än mer uppenbar.

Ur samhällets synpunkt, med hänsyn till läkarnas utbildning samt ur forskningssynpunkt är en professur i klinisk epidemiologi helt motiverad i enlighet med vad alla olika instanser framhållit. Professurens inrättande fr. o. m. den 1 juli 1958 är också i högsta grad motiverat, då den nya undervisningsreformen, som universitetskanslern framhållit, vid denna tidpunkt når den kliniska epidemiologien. Det stora arbete, som förberedelsen härför i organisatoriskt hänseende och ur undervisningssynpunkt kommer att kräva, är högst betydande. Professurens inrättande torde vara enda garantien för att en fullvärdig undervisning kommer att bedrivas.

Med stöd av ovanstående får undertecknade hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag om inrättande snarast

möjligt av en professur i klinisk epidemiologi vid karolin-
ska institutet.

Stockholm 25 januari 1958

Gerda Höjer

Folke Nihlfors